

Д-р екон. наук Абесадзе Р.Б., д-р екон. наук Бурдулі В.Ш.
*Інститут економіки ім. Паата Гугушвілі Тбіліського державного
університету ім. Іване Джавахішвілі (Грузія)*

**ОСНОВНІ МОДЕЛІ
НАЦІОНАЛЬНИХ ІННОВАЦІЙНИХ СИСТЕМ**

В економічній літературі виділяються чотири основні моделі національних інноваційних систем (НІС): «євроатлантичної», «східноазіатської», «альтернативної» і упроваджується в даний час «модель потрійної спіралі».

У євроатлантичній моделі, яка в різних варіантах була реалізована в США, Канаді, розвинених країнах Європи (в тому числі і малих), є всі компоненти структури НІС: фундаментальна і прикладна наука, дослідження і розробки, створення дослідних зразків і впровадження їх в масове виробництво. Тобто, вона є моделлю повного інноваційного циклу від виникнення інноваційної ідеї до масового виробництва готового продукту [4]. У розвинених європейських країнах НІС концентрується навколо найбільших університетів (проте в ряді країн – Франція, Данія, Швеція та інші, велику роль відіграють і інші дослідницькі інститути і академії наук). Примітно, що в малих Європейських країнах (Швеція, Нідерланди) прикладні дослідження фінансуються насамперед за рахунок грантів і спільних проектів з великими ТНК. «В даний час в країнах Західної Європи розвиваються процеси об'єднання НІС в єдиний науково-технічний та інноваційний простір. З цією метою розроблені спеціальні механізми (різні програми, технологічні платформи)». Координуючі інструменти пан'європейських програм – це інноваційні мережі, технологічні платформи, спільні технологічні ініціативи, «дорожні карти» ESFRI, а також нові види партнерств [2; 4].

Східноазіатська модель відрізняється від євроатлантичної тим, що, по-перше, університети як центри інноваційних розробок грають значно меншу роль, ніж дослідні лабораторії при корпораціях, причому НІС цих країн майже повністю були позбавлені компонентів фундаментальної науки, по-друге, ці країни орієнтуючись на експорт високотехнологічної продукції переважно запозичили технології у країн з євроатлантичним типом НІС, по-третє, переважну частку витрат на НДДКР ніс приватний сектор (Японія, Південна Корея, Сінгапур, Гонконг, Тайвань) [1; 4]. Однак до середини 80-их років минулого століття така система певною мірою вичерпала себе і з тих пір почалося поступове перетворення НІС цих країн [1; 2; 4].

Альтернативна модель інноваційного розвитку формувалася переважно в сільськогосподарських країнах, що не володіють значним науковим потенціалом,

внаслідок чого в їх НІС відсутній блок фундаментальної і прикладної науки. При формуванні НІС в цих країнах робиться наголос на розвиток інноваційного менеджменту окремих галузей (наприклад, сільського господарства, харчової промисловості, легкої промисловості, туризму) і на запозичення технологій, а не на їх розробку (Чилі, Таїланд, Португалія). Однак поступово і в цих країнах стало відбуватися освоєння деяких високотехнологічних галузей і формування необхідної інноваційної інфраструктури, в тому числі і в галузі фундаментальної та прикладної науки. Оскільки ця модель заснована фактично повністю на запозиченні нових технологій, вона менш витратна і приваблива для країн, нездатних витримати високі фінансові витрати [4].

Модель потрійної спіралі є продуктом розвитку євроатлантичної моделі і в завершеному вигляді вона не існує в жодній країні. Найбільший розвиток вона отримала в США, а її окремі елементи – в деяких розвинених країнах Західної Європи, Бразилії і Японії [4]. Стосовно до інноваційного розвитку модель потрійної спіралі описує взаємодію трьох інститутів (наука, держава, бізнес) на кожному етапі створення і впровадження у виробництво інноваційного продукту. У цій моделі кожен з трьох інститутів (університети (наука і освіта), держава, бізнес) частково бере на себе функції інших інституціональних сфер, а здатність виконувати кожним з цих інститутів нетрадиційних функцій є джерелом інновацій. «На практиці це виражається в тому, що університети, займаючись освітою і дослідженнями, вносять також свій внесок у розвиток економіки через створення нових компаній в університетських інкубаторах, бізнес частково надає освітні послуги, а держава виступає як громадський підприємець на додаток до своєї традиційної законодавчої і регулюючої ролі» [3; 4].

Список використаних джерел:

1. Авдокушин Е.Ф. Национальная инновационная система Японии. *Вопросы новой экономики*, 2010, № 4 (16).
2. Глобальная трансформация инновационных систем. Под ред. Н. И. Ивановой, М.: ИМЭМО РАН, 2010.
3. Ицкович Г. 2011, Модель тройной спирали. *Инновационная Россия*, № 4.
4. Модели формирования национальных инновационных систем. 2013. URL: http://kapital-rus.ru/articles/article/modeli_formirovaniya_nacionalnyh_innovacionnyh_sistem/#